

Soạn văn 11:

Bài Tràng Giang

I. Vài nét về tác giả, tác phẩm

1. Tác giả

- Huy Cận (1919 – 2005), tên khai sinh là Cù Huy Cận, quê ở làng Ân Phú, huyện Hương Sơn (nay là xã Đức Ân, huyện Vũ Quang), tỉnh Hà Tĩnh.
- Năm 1939, ông ra Hà Nội học ở Trường Cao đẳng Canh Nông. Từ năm 1942 Huy Cận tích cực hoạt động trong mặt trận Việt Minh. Sau cách mạng ông liên tục tham gia chính quyền cách mạng, giữ nhiều trọng trách khác nhau.
- Huy Cận là một trong những tác giả xuất sắc của phong trào Thơ mới. Sáng tác tiêu biểu nhất trước cách mạng tháng Tám là Lửa thiêng. Sau cách mạng, ông sáng tác dồi dào và có nhiều đổi mới, tìm thấy sự hòa điệu giữa con người và xã hội, tiêu biểu là các tập thơ: Trời mỗi ngày lại sáng (1958), Đất nở hoa (1960)...
- Thơ Huy Cận hàm súc, giàu chất suy tưởng và giàu triết lí.

2. Tác phẩm

Tràng Giang là một trong những bài thơ hay nhất, tiêu biểu nhất của Huy Cận, được in trong tập Lửa thiêng.

II. Đọc hiểu văn bản

Câu 1 (trang 30 SGK Ngữ Văn 11 Tập 2):

Lời đề từ thể hiện nội dung tư tưởng và ý đồ nghệ thuật của tác giả:

- Bâng khuâng thể hiện nỗi niềm của nhà thơ: nỗi buồn trước cảnh vũ trụ bao la bát ngát.
- Cảnh: Trời rộng, sông dài → Không gian rộng lớn.

⇒ Lời đề từ đã định hướng cho cảm xúc chủ đạo của bài thơ: nỗi buồn trước không gian rộng lớn.

Câu 2 (trang 30 SGK Ngữ Văn 11 Tập 2):

Âm điệu chung của bài thơ là âm điệu buồn, vừa bâng khuâng vừa sâu lắng. Âm điệu đó được tạo nên bởi nhịp điệu và thanh điệu của thể thơ thất ngôn. Nhịp thơ chủ yếu là

nhịp 2/2/3 đan xen với nhịp 4/3 hoặc 2/5. Nhịp thơ đều, chậm, gợi nỗi buồn mênh mang.

Câu 3 (trang 30 SGK Ngữ Văn 11 Tập 2):

Bức tranh thiên nhiên trong bài thơ đậm màu sắc cổ điển mà gần gũi, quen thuộc, đậm chất Đường thi.

- Chất liệu tạo nên bức tranh đó là các hình ảnh ước lệ được sử dụng trong thơ ca trung đại: Tràng Giang, thuyền về, nước lại, nắng xuống, trời lên, sông dài, trời rộng, mây đùn núi bạc, bóng chiều, vời con nước, khói hoàng hôn,...

- Dòng sông dài mênh mông vắt ngang bầu trời cao rộng, bến vắng cô liêu, con thuyền lênh khênh xuôi ngược, cánh chim nhỏ chao nghiêng dưới hoàng hôn. → cảnh vật gần gũi, quen thuộc.

→ Bức tranh ấy được thể hiện cụ thể qua các khổ thơ, góp phần tô đậm màu sắc cổ điển.

Câu 4 (trang 30 SGK Ngữ Văn 11 Tập 2):

Qua bài thơ, tác giả đã gửi gắm nỗi buồn, nỗi sầu của một “cái tôi” Thơ Mới qua bức tranh thiên nhiên “Tràng Giang” rộng lớn và hoang vắng. Qua đó tác giả kín đáo bộc lộ tình yêu nước thầm kín đối với quê hương, đất nước. Tình yêu quê hương, đất nước được thể hiện trực tiếp qua hai câu thơ cuối bài thơ:

Lòng quê dợn dợn vời con nước

Không khói hoàng hôn cũng nhớ nhà

- Lòng quê: tấm lòng, tình cảm với quê hương, đất nước.

- Từ láy “dợn dợn” diễn tả tình cảm của tác giả đang trào dâng theo con sóng.

→ Tình yêu quê hương lấy cảm hứng từ sông nước và trải dài theo từng con sóng.

Câu 5 (trang 30 SGK Ngữ Văn 11 Tập 2):

Đặc sắc nghệ thuật của bài thơ:

- Sự kết hợp hài hòa giữa yếu tố cổ điển và hiện đại.

- Thể thơ thất ngôn cách ngắt nhịp quen thuộc (4/3) tạo sự cân đối, hài hòa.

- Bút pháp tả cảnh giàu kịch tính.

- Hệ thống từ láy giàu biểu cảm kết hợp các biện pháp tu từ: nhân hóa, ẩn dụ, so sánh...

Luyện tập

Câu 1 (trang 30 SGK Ngữ Văn 11 Tập 2):

- Tràng Giang đã khắc họa một không gian rộng lớn: không gian của dòng sông nước mênh mang, rồi từ chiều dọc không gian mở ra chiều ngang, lan tỏa đôi bờ, không gian vũ trụ mở ra bầu trời sâu chót vót.

- Thời gian: từ hiện tại về quá khứ, từ dòng sông thời tiền sử, nhà thơ trở về với hiện tại để kín đáo bộc lộ nỗi niềm nhân thế.

Câu 2 (trang 30 SGK Ngữ Văn 11 Tập 2):

Hai câu thơ cuối trong bài giúp gợi nhớ đến hai câu thơ cuối trong bài Lầu Hoàng Hạc của Thôi Hiệu:

Nhật mộ hương qau hà xứ thị?

Yên ba giang thượng sử nhân sầu

(Quê hương khuất bóng hoàng hôn,

Trên sông khói sóng cho buồn lòng ai?)

- Khói sóng: làn hơi nước bốc lên từ dưới sông tạo thành màn sương mỏng giống như khói.

- Khói hoàng hôn: khói của bếp lửa → gợi không khí đầm ấm, sum họp gia đình.

→ Thôi Hiệu nhớ quê hương vì khói, Huy Cận không có khói hoàng hôn vẫn nhớ nhà. Hai nỗi nhớ gặp nhau ở lòng yêu quê hương, đất nước.